

КЪМ ТЕОРИЯТА НА СОЦИАЛНАТА КОМУНИКАЦИЯ

(относно възможността за обосноваването ѝ - структурно-функционален аспект)

Част II СТРУКТУРА НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ ПРОЦЕСИ В СОЦИУМА

доц. д-р Атанас Кръстев Григоров¹

Катедра "История, философия, социология"

СА "Д. А. Ценов" - Свищов

1. Информационното пространство на социума и неговото перманентно самоорганизиране

Още при началния анализ на общуването и съвместната дейност подчертахме, че използваната и обменяна при осъществяването им информация е продукт на цялото историческо развитие на културата и движението ѝ не може да бъде ограничено до рамките на конкретните актове на общуване и дейност. При своята миграция сменящите материалния си носител и функциониращи в качеството на информация хиперструктури изпълват цялото пространство на социума. Проблемът за информацията, зараждаща се и идваща отвън спрямо всеки акт на конкретно общуване и всяка съвместна дейност, излезе на преден план и при анализа на проблема за технологиите, и при анализа на проблема за авторитета.

Непрекъснатите процеси на интеграция и диференциация в рамките на социума ни позволяват да използваме при анализа на цялостното му

¹ Атанас Кръстев Григоров - доктор по философия, доцент по философия към Катедра "История, философия, социология" на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов. Научните му изследвания обхващат проблеми на онтологията, епистемологията, категориалния анализ и синтез, семиотиката, методологията на теоретико-информационните изследвания.

изменение определението "организация" и да окажем това изменение като негентропиен процес. Вече отбелязахме, че извършващото се при този процес функционално разделение на дейностите е свързано и с разпределяне на информацията между отделните човешки индивиди, а следователно - и с необходимостта от нейния обмен. Отбелязахме и факта, че това разпределение, заедно с предметяването на информацията върху материални носители с най-различен характер, както и непрекъснатото ѝ репликиране, разпространението ѝ, всичко това заедно обслужва съхранението на непрекъснато увеличаващите се масиви информация в обществото, нейното акумулиране. Изключително сложните процеси на обмен и използване на информацията, на генериране на нова информация, на непрекъснатото ѝ акумулиране под формата на наслагване на хиперструктури, на формиране на все по-сложна йерархия на хиперструктурите ни заставят да помислим за траекториите на движение на информацията в социума.

Хипотезата, която ще издигнем, и която ще се опитаме да докажем тук, е следната: процесите на движение на информацията в обществото имат свои устойчиви траектории, които се регулират от непрекъснато диференцираща се и формираща нови интеграционни връзки система от отношения.

Социумът като цяло има своя информационна структура, която е в процес на перманентно организиране. Тази структура се проявява като памет за вече достигнатото развитие и програма за бъдещето. Тя играе ролята на негентропиен фактор в неговите изменения.

2. Социалната структура и движението на информацията

Всеки обмен на информация е вплетен в съответното социално взаимодействие. Всяка информационна дейност е неотделима част от

определена индивидуална (само на повърхността) или съвместна дейност. Всеки информационен процес е част от един или друг социален процес и го детерминира.

Но социалните взаимодействия протичат в рамките на системата от социални отношения, определящи устойчивия им, повтарящ се характер, приемащи в този аспект значението на закон на осъществяването им. Социалните отношения, социалната структура очертават в цялата им сложност и каналите, по които се движи информацията в обществото. Социалният статус на индивида, мястото му в социума, включеността му в една или друга система от социални отношения обуславят и съвкупността от дейностите, които той изпълнява в рамките на социума. Тази съвкупност от дейности обикновено означават като "социално-ролева структура". Социално-ролевата структура свежда до личностно ниво, персонифицира социалната структура на обществото.

Съвкупността от дейности, изпълнявани от индивида, има своите информационни компоненти. Социално - ролевата структура, персонифицираща социалната, определя и възможностите за включване в съвместна дейност, и възможностите за общуване. Поради характер си на опосредствувачо съвместната дейност явление, на процес, имащ за свои компоненти противоположно насочени дейности, общуването също е персонификация, свеждане на междуличностно ниво на социалните отношения.

Мястото в социалната, респ. социално-ролевата структура, "включеността" в един или друг тип социални отношения, определят и възможностите за изпращане и за получаване на информация, за опосредствуване и интерпретиране на движещата се по линиите на социалните отношения информация. Те определят и наличието или отсъствието на необходимата за извършване на един или друг тип дейност информация.

Мястото на индивида в социално-ролевата, в социалната структура се изменя. При това изменението му има свършено различни от тези на изменението на самата социална структура времеви параметри. Изменят се и възможностите на индивида да получава и изпраща информация. Но той "отнася със себе си" вече акумулираната информация. Тя регулира дейността му, включването му в един или друг тип социално взаимодействие.

Социалните отношения, в чиито рамки се осъществяват всички социални взаимодействия, които са условие за репродуциране на тия взаимодействия, сами са резултат от многократното им апробиране. Тук, както отбелязахме в самото начало на настоящата работа, продуктът на взаимодействието в качеството му на следствие, на последствие, на следа е условие за възобновяване на породилото го взаимодействие. Но в дадения случай следата има характера на определяща дейността, постигната в резултат на взаимодействието, на включеността на информацията в един или друг тип социални взаимодействия.

3. Социалната структура и акумулирането на информации

По отношение на индивида и по отношение на социума тук се формира следното: за индивида променящият се социален статус, конкретно - включването в различни по своя характер социални отношения, се превръща в своеобразен набор от "позиции за комуникиране", за получаване и изпращане на информация. Движението на индивида в социалното пространство, изменението на отношенията, в които е включен, както и способността на информацията да бъде пренасяна върху друг материален носител, без да престава да съществува върху първоначалния, имат за резултат натрупвания, неповторими като личностната история на индивида във всичките й детайли.

Нещо подобно отбелязва Дарвин през миналия век за биологичното, но не в рамките на историята на индивида, а в рамките на историята на вида. Той го обозначава като "натрупване на приспособителни възможности" - формиран набор от възможности за реагиране на най-разнообразни изменения на външните условия, своего рода тезаурус, представляващ памет за развитието, а по отношение на информацията за изменящите се външни условия и цялостната структура - и програма за бъдещо развитие. При индивидите в социума подобно натрупване формира спецификата на личността - и образното ѝ представяне като набор от последователно използвани маски е твърде сполучливо.

По отношение на социума - персонафицирана в отделните индивиди и предметявана в материални носители с най-различен характер, "запаметявана" по специфичен начин в социалните отношения, в социалната структура, многократно репликирана, така че загубването ѝ да става все по-трудно, специфичната за социума информация, взета в нейната цялост, рязко контрастира с цялостната му динамика, с тенденциите на диференциация и противоборство в него, със съществуването му като явление - не като някаква единна цялост, а като многообразие от противостоящи си, воюващи помежду си, макар и взаимосвързани по един или друг начин социални образувания. Осмислянето на специфичната за общественото развитие, за обществото информация по отношение на нейната кумулативност, на формирация се в резултат на тази кумулативност тезаурус, на качеството ѝ на негентропиен фактор, трябва да бъде извършено в рамките на понятията, свързани с категорията "култура" Но за това в следващата част на настоящата работа. Предмет на тази е запаметяването чрез социалните отношения.

Регулирането на социалните отношения е свързано в изключително голяма степен с натрупването на информация за тях. И едното, и другото се осъществяват в специфични социални образувания, обозначаващи с

термина "институции" - вид организация (разбирана като продукт), специфична за социума.

Проблемът за институциите в социологически аспект е проблем за формирането на образувания, управляващи социалните отношения. В изследваното тук движение на информацията това е проблем за функциониращата в институциите специфична информация и ролята им за управлението на цялостното движение на информацията в социума.

Доколкото именно социалните отношения влизат в ролята на своеобразни канали, по които се движи информацията, отношението между управлението на регулирането на социалните управления и управлението на натрупването на информация за тях е очевидно.

В генетичен план формирането на институции е проява на процеса, който в първата част обозначихме с "организация" - диференциране и интегриране на съществуващите връзки, формиране на "органи". Още тук ясно се очертава свързаният с информацията аспект на изследване на институциите. Поемайки специфичните функции на регулиране и изменение на социалните отношения, институциите по определение са и памет, и програма за изменение спрямо тях отношения.

Доколкото самите социални отношения са памет и са устойчивото по отношение на конкретните социални взаимодействия, то дублирането на устойчивостта им със своето рода йерархически надстроена втора "памет" за тях ясно показва негентропийния характер на социалните изменения, но също и вътрешната йерархичност на средствата, с които тази негентропийност се осъществява.

Що се касае до принципа за въздействие върху социалните отношения и до самата възможност за подобно въздействие, то те не представляват кой знае каква загадка в светлината на извършения дотук анализ.

Отношенията, регулиращи конкретните взаимодействия, сами са резултат от многократното осъществяване на тези взаимодействия, от многократното им апробиране. Резултатът, продуктът на взаимодействието е условие за повторното му извършване. Освен всичко останало това означава, че възможностите за повторно осъществяване се коренят и в страните на взаимодействието. Въздействие върху страните на взаимодействието, въздействие върху условията на осъществяването му, въздействие върху самия процес на протичането му. Перманентното въздействие върху начина на осъществяване на един или друг тип взаимодействия закономерно би довел до изменение на отношенията, в рамките на които те протичат, или, напротив, в зависимост от поставяната цел - до придаване устойчивост на тези отношения.

Но това предполага информация за всички ония неща, върху които се въздействува. В този аспект институциите са специфични информационни натрупвания в социума, своеобразни "складове" на информация. Целенасоченото и устойчиво въздействие върху социалните отношения, което те трябва да осъществяват, изисква от институциите устойчивост, съизмерима с тяхната. Многобройните, твърде различни, твърде често противоположни определения на институциите, които се срещат в литературата, са ключ за разбиране механизма на подобна устойчивост - той се оказва изцяло информационен.

Институциите се пораждат от определен тип социални отношения и функцията им е регулирането на тези отношения. Това означава, че съществуването им е "носено" от тях и е обвързано с тяхното съществуване. Разбира се, органът може да надживее породилите го функции, да измени целта и характера на функционирането си и да продължи своето съществуване и след обезсмислянето на целта на възникването си или, напротив, да се окаже своего рода "летална мутация", несполучливо предосъществяване на действително адекватното

образуване. Но по принцип темпоралните му параметри са свързани с темпоралните параметри на регулираните от него отношения.

Институциите се описват като социална група, т.е. група, състояща се от живи човешки индивиди и формирана с определена цел. Казано по друг начин, необходимата за функционирането на институцията информация е персонифицирана от тези индивиди. Но дори и форматорното действие на общата цел не решава проблема за изменението, неустойчивостта, непредвидимото индивидуализиране на информацията в процеса на персонифицирането ѝ. Още повече, че времето на съществуване на институциите по правило далеч надхвърля времето на функционирането на всеки конкретен индивид в тях.

Но дейността в институциите има нормиран и нормиращ характер (друго тяхно определение е именно чрез нормативността) и, от една страна, това означава твърд регламент, твърди рамки на действията на всеки отделен индивид в институцията, отделните ѝ компоненти и йерархични нива, на институцията като цяло, а, от друга - в чисто практически аспект нормите обикновено са компонент на една или друга социална технология - и това поставя въпроса за институционалните технологии, за спецификата на използваните от институциите технологии. От трета страна, нормите обикновено са обвързани не само с определени цели, но и с определени ценности (и преди всичко - с тях), а ценностите са може би най-устойчивото информационно образуване в рамките на социума. От четвърта страна, специфичната за институциите информация, включително и отнасящата се до нормите, обикновено се определява знаково, в случая - се документира.

Получава се вече познатата ни картина - специфичната за институциите информация мигрира от един носител към друг, запазвайки се същевременно върху първия, в резултат на което съществува и в персонифицирана, и в знаково предметна форма, и чрез определени

социални отношения, особено устойчиви благодарение на строго нормирания си характер. Но тук има една особеност - движението на информацията остава затворено в рамките на институцията освен, разбира се, онази негова част, която е пряко свързана с въздействието върху социалните отношения. В регулираните от институцията отношения са вписани отношения, специфични за нея. И те "затварят" в своите граници и всички вътрешно институционални взаимодействия, и обменната чрез тях информация. Това "кръгово" движение на информацията дообяснява и възможността за запазване на институцията при перманентна смяна на личностния ѝ състав, при измененията на нормативната ѝ база. Мигрирайки от един материален носител върху друг, въпреки смяната на материалните носители и измененията в самата информация, тази информация запазва единството си, "спомена за своята цялост". Получава се явление, аналогично на метаболизма при биологичното - въпреки перманентната смяна на клетки, той си остава същия.

Устойчивостта на институциите се осигурява и от вътрешната им йерархичност, която е пряко свързана с институционализирането на авторитета. Персоналният авторитет е нещо твърде неустойчиво. Авторитетът на групата действа в отношенията между социалните групи само при наличието на неин особен социален статус. Знаково предметният в книги, в нормативни документи и т.н. авторитет изисква живи човешки индивиди като посредници при функционирането си. Но институцията е и вид социална група, и представящи я живи човешки индивиди, и система от норми, и тяхното знаково предметяване, и благодарение на вписаната си в социалните отношения, които регулира - "позиция за комуникиране", за пряко участие в социалните взаимодействия; в крайна сметка - едно натрупване от твърде големи възможности за въздействие, следователно - за авторитетност.

Институционализираният авторитет притежава твърде голяма степен на устойчивост. В рамките на институцията той добива своеобразни "количествени измерения" - всяко йерархично звено, всяка инстанция в рамките на институцията има определен ранг на авторитарност, определено отношение към функциониращата в рамките на институцията информация и определено право да я интерпретира.

В крайна сметка можем да опишем опосредстващите социалните отношения институции като вътрешносистемни за обществото образувания със сложна йерархична структура, носители на определен натрупан социален опит, представляващ своеобразна памет за вече изработените социални регулативи - норми на общуване и дейност, ценности и т.н., които изпълняват своите функции чрез включените в тях, действащи не чрез личностните си характеристики, а чрез персонифицираните институционални норми индивиди.

Още веднъж отбелязваме, че "социален опит" по същество е информационно определение, че заедно със социалните отношения институциите регулират и движещата се в рамките им информация, че именно чрез информация те регулират тези отношения, че именно информационен в основата се характер има дейността на институциите.

Характерно за институционните структури е, че специфичните за тяхната дейност технологии в най-голяма степен разкриват своя формализиран, независещ от личностните специфики на осъществяващите ги индивиди, а с това и универсален характер - спецификата си на "твърд" алгоритъм. Институционализацията по същество е формализиране на социалните връзки, деперсонифицирането им. Това е един от акумулативните механизми на социума - вече апробираните, кристализирани в определени обществени отношения социални взаимодействия се формализират, придобиват характер на автоматизъм, на алгоритъм. Явление, разкриващо технологичния характер на всяка

човешка дейност, частен случай на формиране на технологичността, особено спрямо всеобщото.

При формализирането на социалните процеси се извършва деперсонификация на участващите в тях индивиди, особено добре забележима именно при институциите -индивидите се лишават поне частично от личностно съдържание и се отъждествяват с изпълняваната от тях институционална роля. Самият алгоритъм, технологията на изпълнение на тази роля вече не отразява в себе си личността на индивида, неповторимата за всеки индивид интериоризация на социалните роли, а универсалното в натрупания опит. От характерното за личността ударието се прехвърля върху характерното за дадения тип социални отношения. Личността се изгражда именно чрез отношенията, в които се оказва институционално (или технологично) включена.

4. Акумулирането на информации - същностна специфика на негентропийните процеси в социума

Че това е така, се разбира от самите определения на "кумулятивност" и "негентропия". Тук проблемът е в следното: да се уточни минималният кръг от понятия, които, от една страна, изразяват именно акумулирането на информация, "наслагването" на хиперструктури, перманентното им репликиране и с това - разпространение и съхранение, т.е. понятия, изразяващи паметовите възможности и паметовите специфики на социума, а, от друга страна, те трябва да бъдат понятия, които имат методологическа, евристична стойност при изследването на културата - информационно според нас образование, но от особено крупен мащаб, макрообразование, съизмеримо със социума като цяло. Негова форма, негова ентелехия в Аристотеловия смисъл на думата.

Някои от тези понятия, при това фундаментални не само по отношение на социума, ние вече дефинирахме - например "кумулятивност", а също и "тезаурус". Други просто използвахме, избързвайки, преди уточняване на съдържанието им, разчитайки на придобилия гражданственост термин и семантичката интуиция на читателя. Става дума за "памет" и "опит". Първоначално ще се ограничим в рамките на тези четири понятия, изяснявайки съдържанието и взаимната им съотнесеност.

5. За смисловите нюанси на използваните понятия

Най-безспорно е първото понятие - "кумулятивност". То изразява същностно определение на информацията и е приложимо към изследването ѝ не само в рамките на социума, приложимо е към всички възможни структурни нива на подобни изследвания. Изразяващият процесуалност характер на термина не бива да ни подвежда. Кумулативността съществува и като способност, като възможност за акумулиране на информация, и като процес на осъществяване на тази способност, и *като резултат, като продукт на процеса • като акумулирана информация*, за който обикновено се употребяват някои от следващите три понятия или понятие, сродно с тях. Тук под общия израз "акумулиране" се крие един изключително сложен процес на формиране на все по-сложни и по-сложни хиперструктури върху основата на първоначалната структура на носителя на информация. При положение, че този носител е сложно организирана динамична система, по същество става дума за преобразуването му, за създаване на вътрешносистемни връзки, които по-рано не са съществували.

Понятието "тезаурус" е производно на "кумулятивност". По същество то изразява резултата, продукта на акумулирането на

информация. Точният превод на думата като "съкровищница от знания" определено има антропоморфичен нюанс. Но по същество терминът отдавна е деантропоморфизиран - понятието "тезаурус" бива отнасяно към натрупвания от информация от най-различен характер - включително до генния код. По-добре е то да бъде определено не като "натрупване на информация", а като натрупване на следи образи, на хиперструктури и т.н. - чрез някое от протоинформационните образувания. Последното съображение е необходимо, защото чрез разбирането за тезаурус се изяснява що е код и що е адекватност, без което е невъзможно да се дадат всички същностни определения на информацията.

За съществуването на адекватност е необходимо да се различават следите образи, а това изисква, от една страна, натрупване, в рамките на което да бъде извършено различаването, а, от друга страна, точков, квантуван, дискретен характер на натрупването. Подреждането на новите следи образи съобразно сходството или различието им по отношение на старите изисква последните да имат поне частично обособен характер. Дискретността се оказва същностна характеристика на тезауруса - нещо, което в горното изложение не беше подчертано. Също така и самият процес на съотнасяне към тезауруса, включването в него, т.е. кодирането, изисква дискретност. Съотнасянето изисква различи-мост, а подреждането, включването в тезауруса - наличие на елементарното му структурно звено - двойка подредени елементи. Могат да бъдат подредени само елементи, които са различни, т.е. имат дискретен характер. Горната характеристика на кодирането - включване в тезауруса, ни позволява да го окачествим като "запаметяване", а неговият продукт - като "памет". Остава проблемът за различието в значението и смисъла на термините "тезаурус" и "памет", както и проблемът за необходимостта от два термина.

Понятието "памет" има по-широка гражданственост и също е отдавна деантропоморфизирано. При него характеристиката "дискретност"

е като че ли туширана. Съществуват явления, които пряко или косвено окачествяваме като памет, но които нямат дискретен характер. Или по-точно, техният дискретен характер се разкрива едва при съотнасянето им към други подобни явления. Но по същество подобно съотнасяне можем да окачествим като "включване в тезауруса".

Понятието "памет" не изисква открояване и на характеристиката "активност" - не е задължително паметта да бъде актуализирана, за да се проявява като "памет". Докато понятието "опит" например вече предполага определени взаимодействия. Опитът е продукт на взаимодействие, образ, второ съществуване на взаимодействията и - което е качествената му отлика от предишните две определения - той пряко се включва в следващи взаимодействия.

Макар и да е винаги съотнесена към определен материален носител, паметта не е изцяло зависима от вътрешната му активност. Генетичната памет при биологичното например определя границите на активността на живия организъм, но сама не се определя от тази активност.

Също и условните рефлексии. Те са интериоризирани външни за биологичния индивид детерминанти. Такъв е по принцип произходът на всяка информация, но тук "външността" се запазва в друг смисъл. Изменяйки активността на индивида, т.е. специфичния му начин на реагиране, условните рефлексии не биват изцяло съподчинени на индивида, а остават относително независими от него. В социума, взет в неговата цялост, културата, визирана също в нейната цялост, е независима от субективността на отделния индивид. Тя съществува като външен регулатив за него. Тя може да бъде частично унищожена, да не се възпроизведе, но не и да функционира под тоталния контрол на субективността. Интериоризираните знания, норми, ценности по-скоро подчиняват индивида на себе си, превръщат го в социално същество, осигуряват неговата универсалност, т.е. придобиването на общочовешки

характеристики, отколкото да търпят значимо за културата изменение под влияние на индивидуалното му въздействие.

Индивидът като социално същество, като личност е именно интериоризирана част от човешката култура, нейна персонифицирана форма на съществуване, приносител на информация, която в основната си част е формирана извън него и има свършено други темпорални характеристики.

Паметта е гарант за развитието. Всичко съществуващо е продукт на собствената си история - в този смисъл всички процеси са необратими - необратими по отношение на времето. Но необратимостта във времето не означава неповторимост. Паметта прави процесите на изменение необратими в друг смисъл - прави ги негентропийно необратими.

За разлика от "кумулятивността" - независимо от това, дали тя се разбира като свойство, процес или продукт на процеса, като тезаурус - "паметта" вече е характеристика не на мигриращата, относително независима от материалния си носител информация, а на същия този материален носител. Ако "кумулятивност" разкрива отношението "материален носител - информация" в посока към информацията, то "памет" разкрива същото това отношение в посока към материалния носител.

В понятието "тезаурус" натрупването на следи образи, на хиперструктури е отразено чрез различимостта, чрез дискретността. Понятието "опит" вече има определен процесуален нюанс. Следите образи се възприемат през призмата не на тяхната различимост и съотнесимост, а на тяхното взаимодействие. Опитът е процес на натрупване и взаимодействие на хиперструктури и резултат от този процес. Именно тук чрез характеристиката "взаимодействие" (а това означава изменение) се фиксира принципът на формирането на нова информация, нейният генезис.

Именно тук може да бъде фундирана и категорията "творчество" - откъм информационните ѝ аспекти.

Понятието "опит" е изоморфно на "дейност". Но това е изоморфизъм от своего рода "обратен" тип - поне по отношение на насочеността. Опитът е памет за дейността и нейния продукт, за взаимодействието между субекта и обекта. Но също и памет за значими външни въздействия и за адекватността на последвалата ги реакция. Дейността се разкрива в рамките на определено субект-обектно отношение. Опитът е образ на субект-субектни и субект-обектни взаимодействия. Обектът тук съществува под формата на образ, на информация, той вече не е "външен", а "вътрешен" за субекта.

Мисловната дейност също има субект-обектна насоченост. Но обектът има идеален характер. В изследваното по-горе отношение продуктът на мисловната дейност не се различава от продукта на практическата дейност - той винаги е памет за определени субект-субектни или (в случая) субект-обектни взаимодействия.

Ще подчертаем още веднъж специфичното различие в смисловите нюанси на "памет" и "опит". При "памет" разбирането за активност на паметта не е изведено на преден план, нещо повече - то не е необходима същностна характеристика, в този смисъл "памет" е и записът върху дискета например. Паметта може да бъде разбрана като изцяло пасивна - освен по отношение на формата на запаметяване. Формата като начин на съществуване, като възможност за осъществяване на структура и многообразие на структурите е форма, осъщественост именно на материалния носител. Казано по друг начин, елементите и първичната структура на материалния носител определят цялата съвкупност от възможни за него хиперструктури.

За разлика от паметта опитът се използва директно - в човешката практическа и мисловна дейност. Той е изцяло под контрола на

субективността, своего рода "удобен инструмент" за създаване на "модели на потребното бъдеще". Опитът функционира чрез включването си в една или друга социална технология - не пряко, а опосредствувано, чрез конкретното общуване и дейност и обуславящата ги необходима за тях информация, Вече обърнахме внимание на невъзможността да бъде изяснено понятието "технология", без да се отчита детерминиращата роля на акумулирания опит.

Тук въвеждането на спецификациите "социално-исторически", "социален" и дори "културен" опита а също и на спецификацията "социална памет", би позволило да се разкрие механизмът, движението на натрупаната в рамките на човешката култура информация към отделния индивид, т.е. да се разкрие отношението "социална-индивидуална памет", както и процесът на формиране на нови информационни структури, т.е. увеличаването на социалната памет, развитието на културата. И още: да се изяви механизмът на превръщане на паметта в опит, т.е. на интериоризираните външни детерминативи на собственото мислене и поведение в удобен инструмент за целенасочена дейност.

6. Социален опит и социална памет. Култура

Социалният опит е онази част от онаследяваните в процеса на обществено-историческото развитие резултати от човешката дейност, или онзи техен аспект, който е интериоризиран до степен на пълна зависимост от субективността, от вътрешната активност на всеки индивид.

Паметта, осигуряваща развитието на социума, социалната памет, е частично изнесена извън индивида - в смисъл, че освен като индивидуална памет, съществува и чрез предметената памет, кодирана в един или друг материален носител на информация. До превръщането си в социален опит тя е изцяло независима от същия този индивид, т.е. излиза извън контрола

на субективността му. Но именно с този си аспект за общественото развитие паметта е и гарант за неговата устойчивост. Гарант за необратимо негентропийния характер на протичащите в него процеси.

Социалният опит и социалната памет не са просто различни по определени свои характеристики. В определен аспект те са и правопротивоположни - установяваме пълна подчиненост на социалния опит на потребностите, интересите, целите на притежаващите го индивиди и независимост на паметта от същите тези потребности, интереси, цели.

Но това са противоположности, които имат релативен характер. Социалната памет бива интериоризирана и обслужва под формата на социален опит интересите ни. Социалният опит, предметен или разпространен, излиза извън контрола на субективността и се превръща в социална памет.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Сред многото дихотомии, изразяващи различни, противоположни страни на културата, може да бъде вметена и тази - информационният по своята най-дълбока същност характер на културата позволява различаването в нея на информация, която непрекъснато бива подлагана на изменения, ражда нова информация чрез дейността на отделните човешки индивиди, чрез социалните процеси, и информация, която, имайки значително по-устойчиви темпорални характеристики, осигурява перманентното си възпроизводство.

Но очевидно експликацията дори само на информационните аспекти на разбирането за култура би била трудно осъществима единствено чрез понятията "социален опит" и "социална памет". Подобна експликация изисква въвеждането на цяла редица други понятия, чието изложение изисква следващ, значително по-обширен текст.